

Vitbok
om hållbar
livsmedels-
produktion

Vitbok om hållbar livsmedelsproduktion

“ De nordiska länderna måste stödja hållbar
odling och livsmedelsproduktion – för vår egen skull
och för framtidens globala livsmedelsförsörjning.

Av Unilever Food Solutions Nordic 2014

Denna publikation är producerad i enlighet
med nordiska miljöstandards och tryckt på
100 % återvunnet papper.

© Unilever Food Solutions Nordic
Första utgåvan 2014
Text och innehåll: OutCom A/S (www.outcom.dk)
Illustrationer: Fotoviva

Bakgrund

Maten är viktig

På Unilever Food Solutions kretsar vår värld kring mat. Vårt viktigaste fokus ligger på att utveckla hälsosamma, hållbara och näringsriktiga lösningar i nära samarbete med våra kunder – talangfulla människor som arbetar i professionella kök, matsalar, hotell och restauranger runt om i Norden. Tillsammans arbetar vi målmedvetet för att ligga i framkant vad gäller att laga och servera hållbara måltider av hög kvalitet och vi strävar efter att minimera matspill inom food service-branschen.

Inom Unilever anser vi att vår storlek förpliktar. Därför har vi sedan länge arbetat intensivt med hållbar livsmedelsproduktion och utvecklat "Unilever Sustainable Living Plan" samt vårt hållbara jordbruksprogram "Growing for the Future".

Nordisk mat i ett globalt perspektiv

Norden är en av världens mest utvecklade, rika och miljömedvetna regioner. Vi har den kunskap och de värderingar som krävs för att spela en viktig roll i att på lång sikt lösa framtidens utmaningar vad gäller den globala bristen på livsmedel. Men för att lyckas måste vi anta ett holistiskt perspektiv och inte enbart fokusera på våra lokala förhållanden och jordbruksmetoder.

I Norden finns det fog att hävda att vi inte ser några omedelbara hot mot vårt samhälle vad gäller mat- och vattenbrist – eller snabbt växande befolkningar som sätter press på våra odlingsmarker och resurser. Å andra sidan är vi bara självförsörjande till ca 50 % så vi är beroende av omvärlden

(för vår mattillförsel). Vi har relativt höga disponibla inkomster i jämförelse med många andra delar av världen och vi är väldigt långt ifrån att löpa några risker i fråga om tillgången på mat.

Vi måste bry oss om världen omkring oss – och vi måste agera ansvarsfullt – både i det lokala och det globala perspektivet. Och det betyder att vi behöver söka lösningar som tar hänsyn till den snabbt ökande befolkningen i världen och det därigenom ökande behovet av mat och resurser – **samtidigt** som vi ger våra lokala, professionella kök möjligheten att producera kvalitetsmåltider.

Hållbara jordbruksmetoder drar nytta av många av de goda idéer som kommit fram inom ekologisk odling – och de två tillvägagångssätten överlappar och bygger på varandra. Därför tror vi att det är viktigt att öppenhetligt diskutera alla framkomliga vägar och att noga undersöka och utnyttja de bästa lösningarna för framtiden.

Som vi ser det kan en hållbar inriktning – som drar nytta av de bästa aspekterna från ekologiskt och konventionellt jordbruk – spela en viktig roll i dessa lösningar då ett sådant tillvägagångssätt uppnår en balans mellan ekologiska krav och de ekonomiska och demografiska begränsningar vi möter när vi måste tillhandahålla mat till hela jordens befolkning.

Detta dokument är vårt bidrag till att starta en debatt. Som vi ser det är det statliga fokuset på nutrition, hälsa och miljö nödvändigt och bra om vi vill försäkra oss om att kommande generationer får möjlighet att njuta att ett gott

liv på vår hårt arbetande planet. Samtidigt anser vi att det ensidiga fokuset på ekologisk livsmedelsproduktion bara är en liten bit av ett större och mer komplicerat pussel.

Vi anser att vi – och andra intressenter inom livsmedelsproduktion och försörjning: industrin, myndigheter, intresseorganisationer osv, måste tänka och agera mer hållbart om vi ska kunna fortsätta att föda jordens befolkning i framtiden.

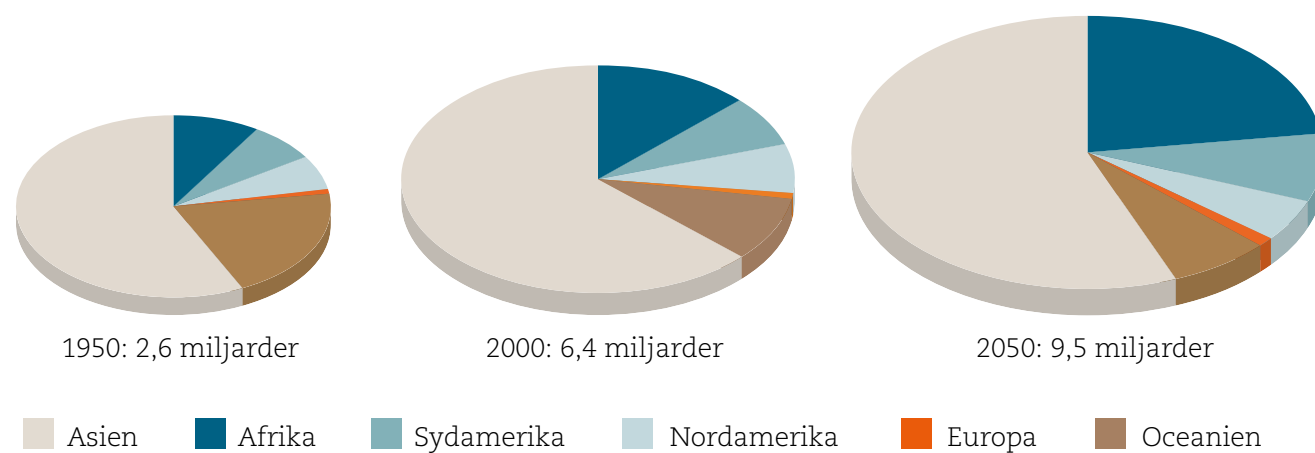
Tack på förhand för din feedback.
Unilever Food Solutions Nordic

Världen måste snabba upp produktionen av mat – och vi måste tänka alternativt

År 2050 kommer vår planet ha närmare tre miljarder nya invånare – nästan 40 procent fler än vi är idag. Samtidigt kommer den ekonomiska utvecklingen att leda till ökade krav på större avkastningar – vi kommer att behöva alltmer kött (även om en kraftigt minskad konsumtion av kött är önskvärd), mejeriprodukter, grönsaker och frukt i takt med att den globala medelklassen växer. Redan till år 2030 kommer världens matproduktion att behöva fördubblas för att möta den ökade efterfrågan på mat. Men vi håller på att få slut på resurser och odlingsjordarna – framförallt i tropiska regioner – blir gradvis allt mer utarmade.

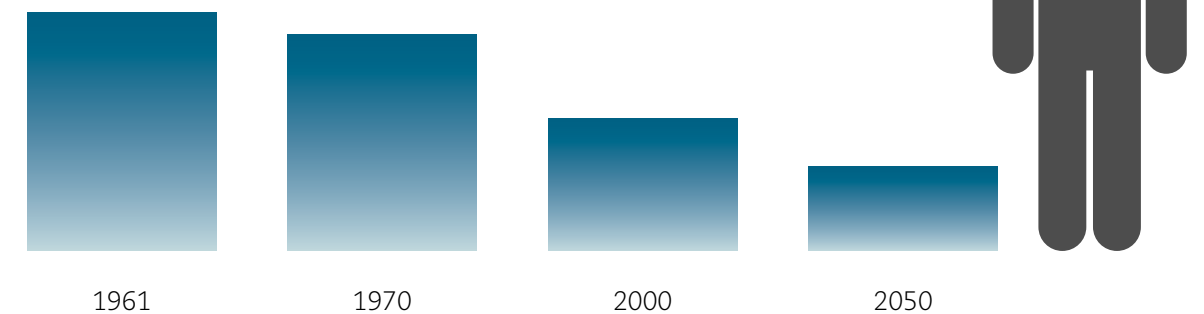
I dagsläget används hälften av jordens landyta till odlingsmark och det bli allt svårare att odla upp mer. Istället behöver vi lära oss att producera mer från mindre. Mer mat, foder, fibrer och bränsle utifrån färre tillgängliga naturresurser och mindre tillgänglig odlingsmark. Detta kräver att vi kontinuerligt tänker smartare – och samtidigt tar bättre hand om vår planet.

Figur 1:
Konventionella jordbruksmetoder kan producera de volymer som krävs, men världen tål det inte.

Källa: "Mad til Milliarder", Rikke Pape Thomsen, Søren Husted & Andreas de Neergaard, Institutet for Væxt- og Miljøvetenskap, Natur- og Biovetenskaplige fakulteten, Københavns Universitet, 2013, sida 8.

Figur 2:
Den globala utvecklingen i odlingsbar yta per invånare i världen (hektar per individ) sedan 1960.

Källa: "Mad til Milliarder", Rikke Pape Thomsen, Søren Husted & Andreas de Neergaard, Institutet for Væxt- og Miljøvetenskap, Natur- og Biovetenskaplige fakulteten, Københavns Universitet, 2013, sida 11.

För att få rätt att kalla sig ekologiska, måste producenter genomgå en certifieringsprocess, men eftersom ekologiska jordbruk över hela världen varierar vad gäller produkter och metoder, varierar även hur certifieringen erhålls. Traditionellt har ekologisk livsmedelsproduktion vissa karaktäristika. Dessa inkluderar:

- Maten odlas av en producent som använder förfaringssätt som är i balans med miljön, med hjälp av metoder och material som minimerar den negativa inverkan på miljön. Odlaren har förbundit sig att bibehålla artrikedom och gynna goda jord- och odlingsförhållanden.
- Maten produceras på mark där inga kända, giftiga, varaktiga kemiska bekämpningsmedel eller gödningsmedel använts under åtminstone tre år före certifiering. Konstgödning och bekämpningsmedel används inte i produktionen.
- Grödor planteras enligt ett rotationssystem, med rotation av grödor från fält till fält och täckgrödor planteras för att addera näring till jorden och motverka ogräs.

I många av världens utvecklingsregioner stöter dock ekologisk produktion på speciella utmaningar. Koncentrationen av näringsämnen i ekologiska gödningsmedel är oftast lägre än i icke-ekologiska. Detta gör det nästan omöjligt att addera tillräckligt med näring till näringsfattiga tropiska jordar med hjälp av gödsel. Resultatet blir lägre avkastning. Till detta ska läggas att varmare och fuktigare klimat leder till större problem med skadedjur och ogräs.

Kraven för ekologisk certifiering varierar från land till land, vilket gör det svårt att skapa en universell märkning för den ekologiska livsmedelsbranschen. Ett faktum som avspeglas i de många olika ekologiska certifieringar som används.

Inom EU har vi omfattande lagstiftning gällande ekologisk produktion som började med implementationen av EU:s Eko-regelverk 1992 och övervakningen av certifieringen hanteras på nationell nivå. I mars 2002 utfärdade EU-kommissionen den EU-övergripande märkning för ekologisk mat som idag är obligatorisk.

Hållbar livsmedelsproduktion

"Hållbart jordbruk" blandar principerna för ekologisk livsmedelsproduktion med principerna för konventionell odling.

Hållbart jordbruk är ett integrerat system av växt- och djurskyddsmetoder, med långsiktiga målsättningar för hur vi kan förbättra planeten genom att möta mänskliga behov av mat, förbättra miljön och de naturresurser som jordbruksekonomi är beroende av.

Andra huvudprinciper för hållbart jordbruk är: effektivast möjliga användning av icke-förnyelsebara resurser och gårdsresurser med hänsyn tagen till biologiska cykler och kontroller, bevarande av de ekonomiska förutsättningarna för odling samt förbättring av livskvalitet för jordbrukare och samhället i stort.

Huvudresonemanget är att för att livsmedelsindustrin ska kunna vara hållbar, måste jordbruket vara hållbart. Vilket betyder att bönder och lantarbetare måste kunna försörja sig och leva ett anständigt och värdigt liv.

Hållbara jordbruksmetoder inbegriper följande dimensioner:

- **Miljöpåverkan** – producenter av hållbar mat skyddar den naturliga miljön när de arbetar med frågor rörande klimatförändringen, energi, vattenbrist, biologisk mångfald och jordutarmning.
- **Social påverkan** – hållbar livsmedelsproduktion kräver också ett tydligt fokus på arbetstagarnas rättigheter och välbefinnandet hos de samhällen där produktionen sker. Detta inbegriper bl.a. aspekter som tillgång till hälsovård, överkomlig mat och arbetsrätt.
- **Ekonomisk påverkan** – målet för hållbar livsmedelsproduktion är att vara produktiv, effektiv och konkurrenskraftig och fördelarna ska yttra sig i form av lönsamhet för gårdarna, vilket i sin tur avspeglas i blomstrande lokala ekonomier – och vidare genom hela värdekedjan.

ATTRA (the American National Sustainable Agricultural Information Service) definierar hållbart jordbruk som: "...att producera rikligt med mat utan att utarma jordens resurser eller förorena miljön. Det är ett jordbruk som följer naturens principer i syfte att utveckla system för att odla grödor och föda upp boskap som är, likt naturen, självgående. Hållbart jordbruk är också ett jordbruk som kännetecknas av sociala värderingar, vars framgång är oskiljbar från blomstrande landsbygdssamhällen, rika liv för familjer på gårdarna och hälsosam mat för alla. Men under 2000-talets första årtionde är hållbart jordbruk – i termer av en uppsättning allmänt accepterade metoder eller som en förebild för gårdsekonomier – fortfarande i sin linda. Det är mer av en idé, och knappt det."

Med andra ord: hållbarhet är ett fungerande, vetenskapsbaserat tillvägagångssätt för att tillhandahålla mat som täcker världens ökande behov. Och om vi tittar på vårt globala system för livsmedelsproduktion har det här synsättet stor potential att påverka den

primära jordbruksproduktionen och göra den konventionella industrin mer hållbar. Genom att förbättra våra hållbara metoder kan konventionell odling användas som en plattform för att få till verkliga sociala och miljömässiga förändringar – samtidigt som de kan säkra maximala avkastningar.

Ekologisk märkning, EU

Fairtrade
Hållbarhets-
märkning

Rainforest Alliance
Hållbarhets-
märkning

Kravmärkning

Skillnaden mellan ekologisk och hållbar

När vi tittar på skillnaderna mellan hållbart och ekologiskt jordbruk och livsmedelsproduktion blir det uppenbart att de överlappar varandra. Men det är ändå viktigt att skilja dem åt, eftersom ekologiska produkter kan vara (icke hållbart) producerade på stora industriella gårdar, och gårdar som inte är ekologiskt certifierade kan producera mat med metoder som kan hålla uppe gårdens produktivitet under generationer.

Viktiga skillnader mellan ekologisk certifiering och hållbara metoder:

Certifiering	Ekologisk	Hållbar
Certifiering	Gårdar måste certifieras av oberoende part årligen och godkännas enligt etablerade certifieringsriktlinjer på nationell nivå. Ekologisk är en reell certifiering och nästan varje region eller land har sina egna regler för certifiering. Ekologisk certifiering garanterar emellertid inte att en jordbrukare eller ett företag agerar hållbart och etiskt.	Det existerar ännu inget nationellt certifieringssystem! Men ett antal internationella certifieringssystem har etablerats och implementerats på bred front – bland de bäst kända är Rainforest Alliance och Fairtrade. Många köpare av jordbruksråvaror kräver att gårdarna möter ett antal "etiska krav" eller regler som definieras av köparföretagens egna hållbarhetsregler/-program.
Djurskydd	Inga tillsatta eller artificiella hormoner är tillåtna.	Inga tillsatta eller artificiella hormoner används.
Miljö: bevarande av jord, vatten och omgivande natur	Jordunderhåll är extremt viktigt vid ekologisk odling – hela filosofin bakom ekologisk odling handlar om rotation av grödor och vård av jorden för att kunna återföra lika mycket energi till odlingsjorden som man tar ut. Det finns inga regler vad gäller odlingsyta och användning/avfall vid ekologisk odling, eftersom detta inte täcks av certifieringen.	En hållbar jordbrukare varierar sina grödor för att förbättra sin mark och spara på jordresurser. Han låter djuren beta på ängsmark som inte är möjlig att odla grödor på. Vatten är ett fokusområde inom hållbart jordbruk och kraftfulla åtgärder vidtas för bättre vatten-effektivitet och för spara vatten på alla tänkbara sätt. Metoderna inkluderar användning av återvunnet vatten eller bevattningssystem som kräver mindre vattenvolymer.

Se referenslista

Certifiering	Ekologisk	Hållbar
Djurskydd	Gårdarna måste ge djuren möjlighet att vistas utomhus, men de kan faktiskt stänga in djuren och ändå nå ekologisk certifiering genom så enkla åtgärder som en öppen dörr som leder till en liten utomhusyta, eller "tillgång" via nätfönster.	Djur ges möjligheter att bete sig i enlighet med deras naturliga beteenden som att böka, picka eller beta. Gårdarna får ha djuren inomhus vid dåligt väder, men djuren ges tillräckligt med utrymme så att de kan röra sig naturligt och är friska, bekväma och välsköta.
Matmil och koldioxid-fotavtryck	Ekologisk certifiering täcker inte frågor som användning av fossila bränslen för matproduktion eller transport. Många ekologiska odlare och företag skeppar ekologiska matprodukter tusentals kilometer från gård via lager till butik.	Minskning av matmil är en mycket viktig aspekt inom hållbar produktion. Hållbara jordbrukare försöker i allmänhet att minimera bruket av icke förnyelsebar energi och fokuserar på att spara energi. Ett hållbart matsystem kan delvis förlita sig på alternativa energikällor som sol-, vind- och vattenkraft. Hållbara odlingsmetoder inkluderar även andra frågor som att minimera pappersanvändningen på kontor och initiativ för att minska användningen av fossila bränslen för transporter.
Social påverkan	Ekologisk certifiering – speciellt i Europa – hävdar att sociala aspekter är oviktiga eftersom de omfattas av lagen. Ekologisk odling utanför Europa intresserar sig enbart för de arbetstillfällen som skapas – och inte för arbetsförhållanden eller sociala rättigheter.	En verkligt hållbar verksamhet är miljövänlig på många sätt. Den är inte enbart intresserad av hur maten odlas. Hållbara verksamheter bryr sig om sociala program och skydd av samhället utanför gården. Detta betyder ofta säkerställande av rättvisa arbetsförhållanden, utbildning och allmän säkerhet på arbetsplatsen, upprätthållandet av mänskliga rättigheter och samhällsrelationer i allmänhet.

Se referenslista

Vår uppfattning

Enligt vårt sätt att se på saken, drar hållbart jordbruk bäst nytta av den tillgängliga kunskapen för våra odlingssystem.

Hållbart jordbruk använder många av de goda idéer som kommit fram via ekologisk odling och vi tror att de två tillvägagångssätten – ekologiskt och hållbart – överlappar varandra och bygger på många viktiga principer som vi kan dra nytta av i framtiden.

Därför hoppas vi på en kvalificerad debatt under de kommande åren – en debatt som omfattar både lagstiftare, myndigheter, jordbrukare, livsmedelsindustrin och konsumenter.

De nordiska länderna behöver stödja hållbar livsmedelsproduktion, eftersom hållbarhet säkerställer:

1. Leverans av hög avkastning av kvalitetsgrödor som jordbrukare kan sälja med vinst – och med minskad miljöpåverkan.
2. En fortsatt tillgång på mat till världens växande befolkning.
3. Möjlighet för slutkonsumenter av jordbruksprodukter – professionella kök och konsumenter – att laga välsmakande, prisvärda, nyttiga och hållbara måltider.
4. En positiv social inverkan på försörjningsmöjligheterna på landsbygden.
5. Fortsatt odling även runt ekvatorn där effekterna av den globala uppvärmningen kommer att få svårare konsekvenser än i den nordiska regionen.

Referenser

<http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=17031999>

<http://www.malmo.se/English/Sustainable-City-Development/Sustainable-food-in-Malmo.html>

<http://www.fao.org/home/en/>

<http://fvm.dk/landbrug/indsatsomraader/oekologi/oekologisk-handlingsplan-2020/>

http://www.unilever.com/images/PDF_generator_-_Sustainable_sourcing_tcm_13-365054.pdf

<http://www.unilever.com/aboutus/supplier/sustainablesourcing/sustainableagriculturecode/>

<http://www.organictoday.dk/nye-eu-regler-kan-kickstarte-gronne-indkob/>

<http://www.philharding.net/quotes-corner/quotes-corner-1sd.htm>

http://www.science.ku.dk/oplev-science/gymnasiet/undervisningsmaterialer/boeger/bog_mad-til-milliarder/filer/mad-til-milliarder_ipad.pdf/

http://ec.europa.eu/agriculture/organic/index_en.htm

<http://www.ocia.org/>

http://en.wikipedia.org/wiki/Organic_certification

http://www.unglobalcompact.org/Issues/partnerships/sustainable_agriculture_business_principles.html

<http://organic.about.com/od/organicindustrybasics/tp/8-Difference-Between-Organic-Food-And-Sustainable-Food.htm>

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0308521X00000603>

<http://www.b.dk/kronikker/lad-oekologi-koste-prisen#comments-wrapper>

<http://www.sustainabletable.org/253/organic-agriculture>

http://www.unilever.com/images/sd_Unilever_Sustainable_Agriculture_Code_2010_tcm13-216557.pdf

